

LITTERATURA *Serpentium*

JAARGANG 40
NUMMER 3

VOLUME 40
ISSUE 3

EUROPESE SLANGENVERENIGING - EUROPEAN SNAKE SOCIETY

INHOUDSOPGAVE

■ ARTIKELEN

Samenscholingen bij zonnende adders (*Vipera berus*): sociaal gedrag _____ 219
 of schaarste aan geschikte microhabitats?
 Dirk Bauwens & Katja Claus

Vipera ammodytes - De zandadder in Stiermarken/Oostenrijk. _____ 237
 Onderzoek van nog bestaande populaties en herstel van leefgebieden.
 Rainer Fesser

Over het voorkomen van de gewone adder (*Vipera berus*) en de aspisadder (*Vipera aspis*) – 251
 in het departement Creuse (Nouvelle-Aquitaine, Frankrijk)
 Rob Veen

Adderweek in the Creuse (2018 en 2019) _____ 275
 Mike van der Weg

De palmlanspuntslang _____ 281
 Peter Carati

Interview met Hans Clevers _____ 287
 Ruud de Lang

■ RUBRIEKEN

Voorwoord _____ 216

Boekbespreking _____ 292
Snakes of Central and Western Africa.
 Jean-Philippe Chippaux & Kate Jackson
 Richard de Jong

CONTENTS

■ ARTICLES

Aggregations of basking adders (*Vipera berus*): social behaviour 219
 or shortage of suitable microhabitats?
 Dirk Bauwens & Katja Claus

Vipera ammodytes - The nose-horned viper in Styria/Austria. 237
 Survey of still existing populations and re-establishment of habitats.
 Rainer Fesser

About the occurrence of the European adder (*Vipera berus*) 251
 and the asp viper (*Vipera aspis*) in the department Creuse (Nouvelle-Aquitaine, France)
 Rob Veen

Viper week in the Creuse (2018 and 2019) 275
 Mike van der Weg

The side-striped palm-pitviper 281
 Peter Carati

Interview with Hans Clevers 287
 Ruud de Lang

■ COLUMNS

Foreword 216

Book review 292
Snakes of Central and Western Africa.
 Jean-Philippe Chippaux & Kate Jackson
 Richard de Jong

VOORWOORD

De gezondheidstoestand van de wereld is er na publicatie van nummer 2 van *Litteratura Serpentina* niet veel beter op geworden. Covid-19 blijkt een geduchtere tegenstander dan velen hadden verwacht en gehoopt. Niettemin houdt u nu toch maar mooi de derde aflevering in handen, opnieuw een volumineus en interessant themanummer, dit keer over adders. Dirk Bauwens, Katja Claus, Rainer Fesser, Rob Veen en Mike van der Weg zijn voor hun boeiende verslagen relatief dicht bij huis gebleven, respectievelijk in België, Oostenrijk en Frankrijk, terwijl Peter Carati van continent heeft moeten wisselen om ons wederom te tracteren op een bijzondere, herpetologische reiservaring.

Verder is het u wellicht niet ontgaan, dat er recentelijk een revolutionaire uitvinding is gedaan aan de Universiteit Utrecht. Daar zijn onderzoekers erin geslaagd om in het laboratorium slangengif te maken, gif dat weer gebruikt kan worden voor allerlei medische toepassingen. Ruud de Lang heeft het ijzer gesmeed toen het heet was, en heeft de leider van de onderzoeksgroep, prof. dr. Hans Clevers, meteen een interview ontfutseld. Richard de Jong heeft opnieuw een interessant boek over slangen op de kop getikt, en wil u zijn bevindingen daarover niet onthouden.

Dan de jaarlijkse Slangendag, die op zondag 11 oktober zou plaatsvinden. 'Zou plaatsvinden', want vanwege het coronavirus ziet het bestuur zich genooddaakt deze jubileumbijeenkomst te verplaatsen naar zondag 2 mei 2021. Honderden slangensliefhebbers die van heinde en ver naar Houten zouden komen om hun dieren en attributen aan te bieden, duizenden bezoekers, ook uit allerlei windstreken, die hun aankopen zouden willen doen, of zich alleen maar zouden willen verlustigen aan de slangen, die zouden zich met de beste wil van de wereld niet kunnen houden aan de anderhalvemeterregel die in oktober 2020 nog van kracht zal

FOREWORD

The global health state has not improved much after the publication of the second issue of *Litteratura Serpentina*. Covid-19 proves to be a more dreadful adversary than most people expected and hoped for. Nevertheless, you just received the third issue, another elaborate and interesting theme issue, this time about vipers. Dirk Bauwens, Katja Claus, Rainer Fesser, Rob Veen and Mike van der Weg have stayed relatively close to home to realize their captivating reports, in Belgium, Austria and France, respectively, while Peter Carati had to switch continents to treat us once more with a remarkable herpetological trip report.

Moreover, you probably did not miss that the University of Utrecht made a revolutionary discovery. Researchers succeeded to produce snake venom in their laboratory. This venom can be used for a variety of medical applications. Ruud de Lang stroke the iron when it was hot and managed to immediately get an interview with the head of the research group, prof. dr. Hans Clevers. Richard de Jong acquired another interesting book about snakes and wants to share his findings about this book with you.

This brings us to the annual snake day that would take place Sunday October 11. 'Would take place', as the board is forced to postpone this jubilee edition to May 2, 2021 because of the coronavirus. Hundreds of snake enthusiasts that come to Houten from far and wide to offer their animals and attributes, thousands of visitors, also from all over the world, that want to make their purchases or wish to gloat at the snakes, would not be able to respect a distance of 1.5 meter, a restriction that will still be enforced in October 2020, even if they would try their very best. In addition, it is uncertain if the corona hotspots will be controlled sufficiently so that the authorities will approve the organization of events such as the snake day. Considering this, you will hopefully justify the

zijn. Voeg daaraan toe dat het maar de vraag is of de coronabrandhaarden tegen die tijd voldoende zullen zijn geblust om een verbod van de overheid voor evenementen zoals de Slangendag te ontlopen, dan kunt u hopelijk de beslissing van het bestuur rechtvaardigen. Maar spijtig is het, hoe dan ook! Dit uitstel heeft echter ook een voordeel, want behalve dat we op 2 mei een inhaalmanoeuvre maken, houden we óók nog vast aan de reguliere Slangendag op de tweede zondag van oktober, dat wordt dus zondag 10 oktober 2021. Vanaf januari kunt u tafels reserveren via snakeday@snakesociety.nl. Mogelijk krijgt u tegen die tijd een nieuw entreebiljet, maar gooit u het reeds geleverde biljet nog maar niet weg. Hou in ieder geval voor actuele informatie over de Slangendag de website in de gaten: www.snakesociety.nl.

We vertrouwen erop dat u ook deze aflevering weer met plezier zult lezen.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck

decision of the board. Nevertheless, we find this very regrettable! This postponement, however, also has an advantage, as we will make up for it at May 2, but we will also organize the regular snake day at the second Sunday of October, being Sunday October 10, 2021. You will have the chance to make reservations for tables through snakeday@snakesociety.nl. Possibly, you will receive a new entrance ticket by that time, but do not get rid of the ticket you previously received yet. Certainly keep a close eye on our website, www.snakesociety.nl, to stay up to date with all current information about the snake day.

We trust that you will also read this issue with a lot of pleasure.

Marcel van der Voort
Tom Hellebuyck

ESV-boeken en andere uitgaven
ESS-editions and others publications

NEDERLANDSTALIGE UITGAVEN HERPETOLOGISCHE BUNDELS:

- Marcel van der Voort, 2014, *Adders onder het gras! Over slangen in mythen en verhalen*. Een bloemlezing van cultuurhistorische artikelen zoals in de jaargangen 13 t/m 31 in *Litteratura Serpentium* zijn verschenen. Tweede, aangevulde en gecorrigeerde oplage. € 17,50.
- Ron Bronckers (2019), *Adderjagers! Portretten van een verdwenen en vergeten beroep*. Verzamelde artikelen uit de jaargangen 28 t/m 38 van *Litteratura Serpentium*. Tweede, vermeerderde druk. € 25,-.
- *Herpetologische Bundels deel 4: Waterslangen*, 2013. Bloemlezing van artikelen over waterslangen uit de jaargangen 1 t/m 30 van *Litteratura Serpentium*. € 15,-.
- Sterrin Smalbrugge (2019), *Het Grote Reptielenboek*. € 19,99.

Om te bestellen binnen Nederland, neem contact op met de penningmeester: treasurer@snakesociety.nl. Vermeld daarbij de gewenste titel en vraag naar de prijs inclusief verzendkosten. U krijgt dan na betaling uw exemplaar toegestuurd.

ENGLISH TITLES PUBLISHED IN THE SERIES HERPETOLOGICAL VOLUMES:

- Marcel van der Voort, 2012, *There's a snake in the grass! About snakes in myths and stories*. € 17,50.
- Ron Bronckers, 2019, *Viper hunters! Portraits of a vanished and forgotten profession*. € 25,00.
- A.A. Verveen, 2014, *The Behaviour Cycle of the Boa constrictor in Captivity*. € 29,50.

Please contact the treasurer to order a copy: treasurer@snakesociety.nl. Name the title you wish to order and ask for the price including shipping costs.

